1. MŰSOR

I.Szín:

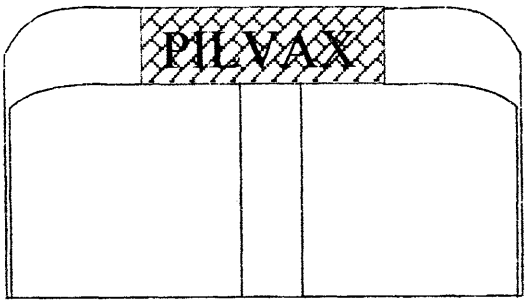

Pilvax és előtte a járókelők: mögötte asztalok terítővel, ide ülnek be a főszereplők és néhányan.
Kemény kartonból készülnek a díszletek
A színpad egyik sarkában.

II. szín: Egyetem. fölülről lelógatva jelképesen.

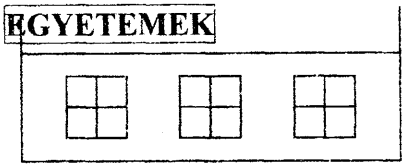

III. szín: Nyomda

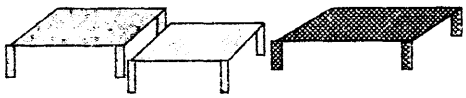

Padok letakarva, rajtuk a nyomtatott szöveg, a Pilvax helyett átrendezve.

IV. szín

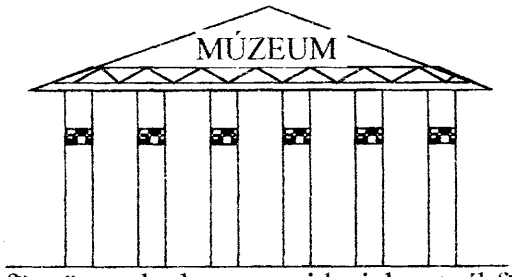

Előtte lépcső a függönnyel takarva, majd a jelenetnél függöny kihúzva.

V.szín:

Nemzeti színház

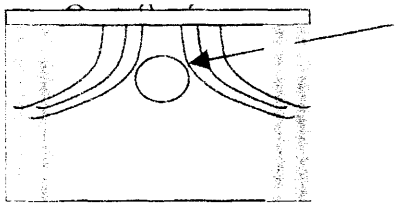

EZ VOLT MÁRCIUS 15-E

A szereplők nagy kokárdával – fehér ingükön - szerepelnek. Öltöny van Landereren, a professzoron, Táncsicson, kék munkáskötény, svájci sapka a nyomdászokon. A Nemzeti Múzeum előtt áll néhány nénike is, kendőben, kosárral a kezükben, és nyitott esernyővel. Az utolsó jelenetben a színházi közönség szereplői ünnepi, színházi ruhába öltöznek. Tiborc subában, bottal, tarisznyával és kucsmában. A nyomdagépeket néhány felfordított tornazsámoly adja, és belőlük kerülnek elő a „kinyomtatott" proklamációk és a Nemzeti dal sokszorosított példányai, melyeket szétosztanak és a nézők közé is szórnak. Fontos az előadás mozgalmassága: a szereplők elevenítsék meg, játsszák el az eseményeket. A járókelők és a „színházi közönség" az első sorokból jöhetnek fel. A zászlók és címerek cseréjét – ha van rá mód - célfénnyel emeljük ki.
A magnóról felhangzó zenei betétek színesítik az előadást, ugyanakkor korhűek, hiszen így történt 1848-ban.
A Himnuszt és a Szózatot a nézőközönség is énekelje.
Tapasztalatom szerint a mozgalmas és látványos rendezés leköti a kisebbek figyelmét is, nem fárasztja őket a korabeli szöveg, és megjegyzik a március 15-i eseményeket, több színhelyeket és a forradalom több irányítóit is.

Díszletek - Zene az átrendezés alatt

I. Berendezve a Pilvax a színpadon

Szín: a Pilvax előtt az utcán
- járókelők

1. járókelő szól- mindenki megáll, figyel Figyeljetek polgártársak! Felolvasom nektek azt a folyamodványt, melyet Irinyi József szerkesztett:

Egész Európa mozog. Egy gondolat rezgi át egész Európát: hogy a létező állapot tovább nem maradhat. Nincs többé idő hosszas tanácskozásra, vagy halogatásra. Az eszmék megértek, az élet szüksége követeli azokat. Magyarország pillanatai drágák. A nemzet nem elégszik meg többé egyes engedményekkel. Sok időn át aludtunk és sínylődtünk a nyomor, mellőztetés, nélkülözés és szűkölködés fojtó posványában. Áldozata valánk gyűlölt idegen önkénykormány rút önérdekének

Tömeg Úgy van! Igaz!
2. járókelő Petőfi verset írt a bankettre a zsarnokság ellen.
Tömeg Halljuk! Halljuk!
2. járókelő Nem érünk rá várakozni,
Szaporán,
Ma jókor van, holnap késő
lesz talán.
Ha bennünket még mostan is
Megvettek,
Az Úristen kegyelmezzen
Tinektek!
Tömeg Igaz! Úgy van! Tenni kell!
3. járókelő Tegnap láttam berontani egy ifjút a Pilvaxba, és hallottam, amikor elmondta, hogy most érkezett a bécsi hajóval. ő a pozsonyi ifjúság küldötte. Elújságolta, hogy Bécsben is kitört a forradalom, Metternichet elkergették. A nép Bécs utcáin barikádokat emel.
4. járókelő Nagy szégyen, hogy a bécsiek elénkbe vágtak - a büszke magyar, Rákóczi népe elé!
5. járókelő Itt az alkalom, kivívni a magyar szabadságot!
Tömeg Meg kell tenni! Ki kell vívni!
Egy hang Jönnek Petőfiék !
Tömeg Éljen! Éljen!

(Bejönnek: Petőfi, Jókai, Vasvári és a Pilvax előtt megállnak)
A többiek vagy 10 ember beülnek az asztalok mellé

Szín: a Pilvaxban

Jókai: Testvéreim! A pillanat, melyet élünk, komolyabb teendőkre szólít fel bennünket! Európa miden népe halad és boldogul, haladnunk és boldogulnunk kell nekünk is. Egész Európa tengere forr, és a népek újjászületésének meg kell történni!

Vasvári: Jaj a nemzetnek, mely még most is közönnyel tudna tekinteni a nagyszerű világeseményekre!

Jókai: Követeljük jogainkat, melyeket eddig tőlünk elvontak!

Ifjak: Halljuk! Halljuk!

Jókai: (*felolvassa a kiáltványt*) Mit kíván a magyar nemzet? Legyen béke, szabadság és egyetértés.

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, a cenzúra eltörlését!
2. Felelős minisztériumot Buda-Pesten!
3. Évenkénti országgyűlést Pesten!
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben!
5. Nemzeti őrsereg felállíttassék!
6. Közös teherviselést!
7. Úrbéri viszonyok megszüntetését!
8. Esküdtszéket képviselet alapján!
9. Nemzeti bankot!
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk!
11. A politikai státusfoglyok bocsátassanak szabadon!
12. Unió Erdély és Magyarország között!

Ezen jogokat követelje a nemzet, és bízzon önerejében és az igaz ügy Istenében! Egyenlőség, szabadság, testvériség!

Ifjak: Helyes! Elfogadjuk! Akarjuk! Éljen!

Kintről Éljen a szabadság!

Petőfi: Talpra magyar..... (*Első versszak*)

Tömeg: Éljen a szabadság! Éljen az egyenlőség! Éljen Petőfi! Éljen Kossuth!

Vasvári: Most menjünk az egyetemhez, oda, ahol az ifjú tűz van. Először az orvosokhoz, majd a mérnökökhöz és a jogászokhoz!

Petőfi és Irinyi: Előre!

(*Zuhogó esőben, itt-ott nyitott esernyővel elindulnak*)

Pilvax lekerül a színpadról, fentről leengedik az egyetemi díszletet.

II. Szín: az egyetem előtt

Vidács:	(*az egyetemisták élén*) – Menjünk az udvarra!
szembe találkoznak Jókai:	Értetek jöttünk, ifjú barátaink! Jöjjetek velünk, kivívni a szabadságot.
Vasvári:	Jókai megfogalmazta, mit kíván a magyar nemzet. Legyen egyenlőség, szabadság, testvériség!
Petőfi:	Nemzeti dal (*2. versszak*)
Egy professzor	Urak, a törvény nevében..... (*elfojtja a mennydörgő kiáltás - elkotródik*)
1. Hang	Nem törvény az, hanem zsarnokság!
Vidács	A professzorok megtiltották a résztvevést kicsapási büntetés mellett.
Tömeg:	(*kacaj*) – Nem törődünk vele!
Vidács:	Barátaim, itt a szabadulás órája! Nem kell ilyen törvény.
2. Hang:	Most menjünk a cenzorhoz, és vele írassuk alá a proklamációt és a Nemzeti dalt!
Petőfi:	Cenzorhoz nem megyünk, nem ismerünk többé semmi cenzort, el egyenesen a nyomdába!
Vidács:	Szilárdság és bátorság a férfinak legszebb erénye. Gyáva lélek az, ki szavát megszegve a dicső harc elől hátrálni merészel!
3. Hang:	A forradalom fáklyája meggyújtatott. Előbb csak kérelemről volt szó, de most a követelés mezejére lépett az ifjúság. Éljen a reform!
Mind:	Éljen! Éljen!.... Életünk a hazáé!
Vasvári:	Esküszöm a szabadság Istenére, hogy addig nem fogok nyugodni, míg a zsarnokság fenéjét ki nem irtottuk!
Tömeg:	Esküszünk mi is! (*Óraütés*)
Vidács:	Barátaim! Itt a szabadulás órája! (*elindulnak*)

Berendezik a nyomdát. 3 pad, mögötte a munkások.

III. Szín: a nyomdánál

Felirat: Landerer és Heckenast

Petőfi: Most egy bizottság bemegy a műhelybe, kinyomtatja a programot. Mindjárt visszatérünk az eredménnyel, addig legyetek itt kint békével.

Hangok: Legyenek küldöttek Jókai, Petőfi, Vasvári, Irinyi és Vidács.

Tömeg: Helyes, menjenek!

Vasvári: Foglaljuk le a sajtókat, de a rendet ne tévesszük el szemünk elől!

1. Hang: Zuhog az eső és ez jó jel. Párizsban, Palermóban és Bécsben is esett, mikor a nép a jogait követelte.

Vasvári: Legyen beborulva a mi egünk is, és csak akkor tisztuljon ki a láthatár, mikor nemzeti jogainkat kivívtuk.

Jókai: Landerer felé fordulva Kívánja-e kényszerítés nélkül a kikiáltott 12 pontot és Petőfi versét kinyomtatni?

Landerer: Érthetetlen, nincs rajta az engedélyezés. (*súgva*) Foglaljanak le egy sajtót!

Vidács: Ezt a gépet a nép nevében lefoglalom! E pillanattól fogva a korlátok, melyeket a nép és a sajtó közé emeltek, többé nem léteznek.

Landerer: Tudják-e uraim, milyen nagy felelősséget vállaltak önök magukra?

Vasvári: Igen, uram meggondoltuk.

Landerer: A szilárd akaratnak hódolni fogok. Hol a tömeg akar, ott az egyesnek engedni kell. A nép előtt meg kell hajolni.

munkások Éljen a nép!
(*nyomtatják .... 1. nyomás Irinyi, 2. Petőfi, 3. Jókai*)

Petőfi: (*kirohanva*) – Íme a szabad sajtó legelső szülötte!

Irinyi: Szabad a sajtó! (*nyomtatványok szétosztása, a nép közé szórása*)

Petőfi: Ma született a magyar szabadság, mert ma esett le a sajtóról a bilincs.

Tömeg: Éljen! Éljen! Éljen!

Petőfi: Szép vagy te újszülött, mert nem fürödtél vérben!

Vasvári: Uraim, szent e hely. Itt kezdte a magyar sajtó első működését és (*egy Kossuth képre mutatva*) amott van a magyar sajtónak egyik nevezetes bajnoka.
(*Magnó: harangszó....*)

Jókai: Uraim, most húzzák a lélekharangot, mikor eltemettük a cenzúrát. Kívánjunk néki örök nyugodalmat! (*a nyomda kiürül*)

Irinyi: Az igazság és a testvériség tiszta hegyi levegője erősítsen és adjon bátorságot dacolni minden veszéllyel, mely hazánkat, szabadságunkat fenyegetné!

Vasvári: – Most oszoljatok szét és délután három órakor a múzeum udvarára gyülekezzetek!

Átrendezés a függönyt elhúzva, a múzeumi díszlet!

IV. szín: a múzeum előtt

(A csoport Petőfi, Vasvári, Irinyi. Nyomtatványok osztása. A tömegben nyitott esernyők.)

Irinyi: Polgártársak! Február 23-án Párizsban százezer ember kelt fel a gyűlölt király, Lajos Fülöp százezer katonája ellen. Február 26-án kikiáltották a köztársaságot. Párizs győzelmes forradalma hírül adta: vége az önkényuralom korszakának! Most indul rohamra Európa minden elnyomott népe, leigázott nemzete!

Vasvári: Kossuth a pozsonyi országgyűlésen kiáltotta: Vesszen az önkényuralom! Most kell megragadni az alkalmat, most szétvethetjük a béklyókat, amelyeket Bécs rakott a nemzet testére! - Tegnapelőtt Bécsben is kitört a forradalom. A királyi palota előtt követelte a nép: vesszen Metternich! Vesszen a zsarnok! - Minden pillanatban trónok roskadnak, futó csillagokként hullanak a porba a magasból a világ fejedelmei. És most megszólalt nálunk is a nép szava.

Jókai: Le az esernyőkkel uraim, mert aki a kalapját félti, az félti az életét is. Aki a ruháját félti, az félti a bőrét is. (*Lecsukják az esernyőket*)
A mennydörgés azt mondja: Le térdeidre ember, az Isten beszél!
A nép szava megdördült és mondá: Föl térdeidről rabszolga, a nép beszél!

Tömeg: Éljen! Éljen!

Jókai: Mit kíván a magyar nemzet?
Legyen béke, szabadság és egyetértés!

Tömeg: Egyenlőség, Szabadság! Testvériség!

Petőfi: Nemzeti dal (*Esküszünk-öt mindenki kiáltja fölemelt karokkal.*)

Vasvári: Az eszme magában semmi, ha nem jár kézen fogva a tettel.

Jókai: Tartsátok tiszteletben e napot, melyen a nép szava először megszólalt! Március 15-e van, írjátok föl szívetekbe és soha el ne felejtsétek!

Tömeg. Menjünk Budára! Nyittassuk meg Stancsics börtönét! Budára! Budára! (*Ki*)

Függönnyel eltakarva a múzeum, leengedve a Nemzeti Színház díszlet.

V. szín: Nemzeti Színház

(*Osztrák címer és zászló. Behozzák a magyar címert és a magyar zászlót. Címer és zászló kicserélése.*)

Színházi közönség (*betódul*) A Bánk bánt adják. Vegyünk részt az előadáson!

Tiborc: (*a színpadon*)
.....nekünk
feleség s porontyainkat kell befogni,
ha veszni éhen nem kívánkoznak.
Ők játszanak, zabálnak szüntelen
úgy, mintha mindenik tagocska bennek
egy-egy gyomorral volna áldva: nékünk
kéményeinkről elpusztulnak a
gólyák, mivel magunk emésztjük el
a hulladékot is. Szép földeinkből
vadászni berkeket csinálnak, a-
hová nekünk belépni sem szabad;
s ha egy beteg feleség, vagy egy szegény himlős gyerek megkívánván, lesújtunk
egy rossz galambfiat, tüstént kikötnek;
és aki száz, meg százezert rabol,
bírája lészen annak, akit a
szükség garast rabolni kényszerített.

(*Ifjak és tömeg be, színészek a színpadra*) Éljen a szabadság!
Éljen a szabadság!

Magnó: Rákóczi induló

1. színész: Halljuk az újabb eseményeket! Mi történt a városházán és Budán?

Irinyi: Bemutattuk a 12 pontot, melyek kívánságainkat tartalmazzák. Semmi kifogást nem tettek. A polgárság nevében a polgármester aláírta, és az alant álló sokaságnak az ablakból bemutatták. Óriási volt a lelkesedés.

Petőfi: A helytartó tanácsot felszólítottuk, hogy a sajtó felszabadulását azonnal mondja ki, és a cenzorokat mozdítsa el. Ellenvetés nélkül megtették. Stancsics Mihály államfogoly azonnali szabadon bocsáttatását kértük. Kiadták a rendeletet, hogy a börtön ajtajai megnyittassanak. Kértük továbbá, hogy a katonaságnak rendeletet adjon, miszerint ügyeinkbe semmi szín alatt be ne avatkozzék.

Vidács: A kétfejű sasok levétettek, helyükbe a nemzeti címer került. A fekete-sárga zászló helyébe a három-szín.

Egressi: Midőn a nép imádottját, Mátyást, prágai fogságából trónra kísérte Budavárba fel a magyar, akkor lehetett tán olyan osztatlan, általános örömet látni, mint most, midőn a sajtó, és ennek áldozata, Stancsics kiszabadíttatott.

Magnó: Marsaillaise.....

Irinyi: Most hozzák vagy tízezer ember kíséretében díszmenettel Budáról Pestre Stancsicsot. A kocsiból kifogták a lovakat, és az emberek húzzák a kocsit, fáklyákat lobogtatnak.

Tömeg: Éljen! Éljen! Éljen a szabadság!

Egressi: Nem folytatjuk a Bánk Bán előadást, inkább a Hunyadi Lászlóból adunk részleteket.

Magnó: Meghalt a cselszövő.....

I. Hang: Megérkezett Stancsics és a felesége.

Tömeg: Éljen Stancsics, a nép embere! Éljen a sajtószabadság! Éljen a szabadság, egyenlőség!

Stancsics: (*Megtörten, támaszkodva*) –Nem érdemeltem én ezt, szegény paraszt ember.... hisz nekem igen csekély érdemem van. – Míg a börtönben ültem, három gyermekem temették el. Nevem Stancsicsról Táncsicsra változtatom, részint e nagy nap emlékére, részint pedig azért, mivel egyik gyermekem mindig így ejtette ki. A forradalom meg lévén indítva, mindazt keresztül kell küzdeni, mit a forradalmi elvek követelnek.

Vasvári: A kiszabadultnak szüksége van nyugalomra, kísérjétek őt családi körbe. (*Éljenzés közben kimennek*)

Egressi: Európa zsarnokságban volt, de a nemzetek felkeltek, széttörték a nyomasztó jármot, hogy maguknak egy jobb létet szerezzenek. A szabadság tavasza kezd derülni. Legyenek a népek testvérek, a mostoha apáknak a napjai lejártak!

Vasvári: Az ifjú Pest elfoglalá kellő helyét Európa fővárosai sorában.

Petőfi: Ébren légy, magyar! Őrt ki fog állni, ha nem te, hazádért!

Klauzál: Felolvasom polgártársak az ellenzéki kör indítványát: Kivilágítással kívánjuk ezen örömnap nevezetes eseményeit megünnepeltetni. A választmány elhatározá a városi középületek teljes kivilágítását, a városház tornyára nemzeti színű zászló tűzessék föl. Az osztrák színek és a kétfejű sasok helyett ezután a magyar három szín és országunk címere alkalmaztassék. A királyi kincstár a latin nyelv helyett a magyart vegye be. A Hatvani utca eztán Szabadsajtó utcának, a Városház piac Szabadság térnek, s az Egyetem utca Március 15-i utcának neveztessék. Barátaim! Énekeljük el nemzeti himnuszunkat!

Himnusz éneklése....

Vasvári: Dicsőség a népnek, mely jogait egy csepp vér elfolyása nélkül ki tudta vívni. Mit más népek karddal vívtak ki maguknak, azt e nép puszta kézzel, csupán szent lelkesülésének tüze által tett magáévá.

Jókai: Szavaimnak hitelt adhattok. 1848. március 15-e nemcsak a magyar, hanem minden népek históriájában fénypontként fog sugározni. A mi győzelmünk nem volt az erőszak győzelme, hanem a jognak fényes diadala. Emléketekbe fogom hívni nagy tetteinket, hogy azokat gyermekeiteknek elmondhassátok, és őket föllelkesíthessétek, hogy őket inthessétek, hogy hasonló viszonyok közt hasonlóképp cselekedjenek, hogy soha ne engedjék a dolgot annyira jutni, hogy az igazság jogai bármily néven lábbal tapodhassanak.

Egressi: Énekeljük el Vörösmarty Szózatát!
(*Szózat éneklése*)

Petőfi: Ó szabadságunk, légy hosszú életű e földön. Élj addig, míg csak él egy magyar! Ezzel köszöntelek, ez legyen útravalód az életben! Élj boldogul! Legyen mindig férfierőd a vészeken diadalmaskodni!

Tömeg: Éljen a magyar szabadság! Éljen! Éljen! Éljen!

Magnó: Hazám, hazám.....

2. MŰSOR

Középen egy kokárda 2 oldalt a szavalók kilépnek, ahogy mondják: Bal oldalon 8 jó hangú énekes és egy gitáros.

1. **Himnusz - magnóról**

2. 1848. március 15-e a magyar történelem talán legjelesebb napja. Minden évben ezen a napon az egész ország ünnepel. Az utcák megtelnek ruhájukra nemzeti színű kokárdát tűző idősekkel és fiatalokkal. Mindenki emlékezik. Senki nem feledi Petőfit, Jókait, Kossuthot..., és még sorolhatnám a neveket, akiknek döntő szerepük volt abban, hogy március 15-én egy nemzet mozdult meg a zsarnokság, az elmaradottság ellen.

3. **Petőfi Sándor: 1848.**

Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag,
Te népek hajnalcsillaga!
Megvirradt, fölébredt a Föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arccal
Jött e hajnal,
Piros arca vad sugára
Komor fényt vet a világra.
E pirulás vér, harag és szégyen
A fölébredt nemzetek szemében.

4.

Az ellenségé még a hatalom,
Kicsiny, kicsiny még a mi seregünk, de
Akik vagyunk, mind elszánt férfiak,
S ha ott a többség, itten az erő,
Mert a mi fegyverünk az élesebb,
Mert az igazság a mi fegyverünk.

5. **Nemzeti dal - gitár, ének**

1 versszak ének
2 versszak – Sehonnai – vers – zenei aláfestés
Fényesebb

Petőfi Sándor: A márciusi ifjak

6. Szabadságunk idejében
Minden ember csak beszélt,
Mi valánk a legelsők, kik
Tenni mertünk a honért!

Mi emeltük föl először
A cselekvés zászlaját,
Mi riasztók föl zajunkkal
Nagy álmából a hazát!

Egy szóvá s egy érzelemmé
Olvadt össze a haza,
Az érzelem „lelkesülés",
a szó „szabadság" vala.

MINDENKI KIMEGY

Március 15-e jelenet: Toborzás

(*A jelenetet Gyárfás Endre írta. Tamási Áron regénye alapján. Gál István és Lengyel Balázs regényéből Váradi István dramatizálta.*)

Kisbíró:
Közhírré tétetik! Adatik tudtára minden hazafinak és honleánynak, hogy Kossuth apánk új, immáron magyar pénzt akar kibocsátani. Ez lesz a Kossuth bankó. A pénz csak akkor ér valamit, ha van fedezete: arany, ezüst, de lehet réz és más értéktárgy. Szabad, független hazánknak szüksége van a pénzre, hogy hadifelszerelést, ruhát, élelmet vásárolva honvédeinknek, megvédhessük a szabadságot. Kinek milyen értékes holmija van, adja át a meghatalmazott gyűjtőknek – ezzel is a nemzetet szolgálja. (*Hármat dobol*)

Kisbéres:
(*A kisbíró mellől a tűz felé szalad, megkerüli a tüzet*): Gazduram! Tekintetes gazduram!

Gazda:
Mit akarsz, kisbéresem? Nem mégy vissza azonnal a birkákhoz? Kire hagytad őket?

Kisbéres:
Vigyáz rájuk a puli. A gazduramat arra kérem, adja ki az én esztendei járandóságomat, a két aranyforintot!

Gazda:
Azt mondtad egyszer, piros csizmát akarsz venni magadnak a pénzből. Hát annyira sürgős az a csizma? Jól megvagy te mezítláb is, nincs még hideg.

Kisbéres:
Én bizony kérem a két aranyat, amiért megszolgáltam.
Gazda:
Ejnye! Tán a lányoknak akarod mutogatni az új csizmádat?
Kisbéres:
Nem mutogatom én senkinek. De ami jár, az jár. Kérem a két aranyat.
Gazda:
Nem addig a'! Úgy alkudtunk meg az éhenkórász apáddal, hogy három évig szolgálsz nálam naponta látástól vakulásig, és ezért esztendőnkét jár neked két arany. De az nem volt kimondva az alkuba, hogy az első év leteltével kikéred a béredet. Majd a harmadik év végén megkapod a háromszor kettőt, vagyis a hat aranyadat.
Kisbéres:
Márpedig nekem most azonnal kell a két aranyam.
Gazda:
Jól van, no, kiadom a két aranyat, de aztán fel is út, le is út, kötheted az útilaput. Találok én kisbérest eleget, aki nem követelőzik. (Erszényt húz elő, átadja a két pénzdarabot) Nesze! Itt a csizmára való! ... de a kenyérrevalót ezentúl más gazdánál keresd!
(*A fiú átveszi a pénzt, átszalad a játéktér másik pontjára, ott találkozik szüleivel, nővérével, kisöccsével. Öccse ostort fon.*)

Kisbéres: Édesanyám, édesapám! Megjöttem.

Anya: Csak nem hagytad el a gazdádat?

Kisbéres: De bizony. Itt a két aranyam. De ezzel az utamat is kiadta.

Apa: És mi lesz ezután?!

Kisbéres: Mi lenne? Szabadság

Apa:
Jaj, szegény fejünknek! Legalább gyerünk el a vásárba, hogy megvegyük neked a régóta áhított csizmát.
Nővér: (*énekel*):
Kapsz majd csizmát, pirosat, Sarkantyúsat, csinosat.
Kisbéres:
Nem kell sietni, édesapám. Figyelmezzen inkább a kisbíró dobolására és szavára!
(*A tűz közelében megjelenik a kisbíró, megint dobol és újból elmondja a jelenet elején elhangzott hirdetményt.*)

Apa:
A hazának értékekre van szüksége. De mit adhatnék én, nincstelen? Megvan! Öregapámtól örököltem ezt az ezüstórát, ő meg úgy kapta valakitől katona korában. Úgysem illik az ilyesmi a mi szegényes földkunyhónkba.

Nővér:
De édesapám! Családi örökség! Ha most odaadja, mit hagy majd örökül a unokáira, dédunokáira?

Apa:
Mit, lányom? Hát a szabadságot, amit ki kell harcolnunk, és amihez a kicsiny óra értéke is hozzájárul.
(*Két lány jön füles, vagy ruháskosárral, abba gyűjtik a nép adományait a Kossuth bankó fedezetére.*)

I. lány:
Mi vagyunk a nép adományainak gyűjtői. Kossuth apánk megbízásából. Kedves bátyámék mit tudnak felajánlani a Kossuth-bankó fedezetére?

Apa:
Tessék, itt ez az ezüstóra.

Anya:
Hát én mit adhatnék? Várjatok csak, lelkeim, itt van a konyhában ez a rézmozsár. Sajnos, nem arany, csupán réz... de hátha hasznát veszi Kossuth apánk. Ha mást nem, öntessen belőle is, mint a sok ezer többi mozsárból, rézedényből ágyút!

Nővér:
Nekem van egy aranygyűrűm... A vőlegényemtől kaptam. De bizton tudom, megbocsátja, ha ezt odaadom a hazának, hiszen ő maga nemzetőrnek állt. Tessék! (*Lehúzza ujjáról a gyűrűt.*)

II.lány:
No, mi akkor megyünk. Köszönjük az adományt a haza nevében.

Kisbéres:
Aranyat! Nem egyet, de kettőt is! Itt van, la!

I. lány:
Ez igen! Köszönjük.

Apa:
Hát a csizma?!
Kisbéres:
Minek az ilyenkor? Melegszik az idő. Kisüt majd a nap is.
Anya (*ráteszi kezét a fiú fejére*):
Igazat beszélsz. A szabadság napja.
Kisöcs:
Édesapám, édesanyám!
Apa:
Mi van, te tökmag?
Kisöcs:
Hát éntűlem senki nem kér semmit Kossuth apánk nevében?
Nővér (*nevet*):
Teneked aztán semmid sincs az ég egy kerek világon.
Kisöcs:
Nem-é? (*Felveszi az ostort, amit eddig fonogatott.*) Hát ez mi?
I. lány:
Ostor. Magad fontad?
Kisöcs:
Magam ám! Ezt küldöm és Kossuth apánknak, oszt mondjátok meg neki, forgassa meg a feje fölött, és csördítsen oda... úgy istenigazában a szabadságunk ellenségeinek!
Apa:
(*felkapja, magasra emeli a kisfiút*): Úgy legyen!

MIND EL

7. **Kossuth Lajos azt üzente c. dal énekléssével - népi tánc**
   2 versszakra táncolnak. 14 tanuló.
   Énekesek is bejönnek, jobb oldalt állnak.
   Táncosok kimennek, bejönnek a jelenet szereplői bal oldalon.
8. **Kisbírós jelenet** - parasztember - kalap, fehér ing, ezüst óra, kisfiú-ostor, parasztasszony- hosszú szoknya, fehér ing, vállkendő, kisbéres – kalap, csizma, fekete nadrág, lány- hosszú szoknya, fehér blúz, mozsár; gazda – csizma, fekete nadrág, fehér népies ing, mellény; kisbíró – dob.
9. **Föltámadott a tenger - zene** (*kazettáról*)
   Látjátokra mozgás
   Föltámadott mozgás.....
   Szilajra beállnak
   Táncosok ki - első beállás

Jobb oldalon 6-7 tanuló, baloldalon énekkar.

ÁLTALÁNOS ISKOLA
HOMOKMÉGY
5649
KÖNYVTÁR

10. **Kilép és mondja Petőfi: Az erdélyi hadsereg című vers**

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszúálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

Ott megy ő, az ősz vezér; szakálla,
Mint egy fehér zászló lengedez
A kivívott diadal utáni
Békességnek a jelképe ez.

Ott megy ő, a vén vezér, utána
A hazának ifjúsága mi,
Így kísérik a vén zivatart a
Tengerek szilaj hullámai.

Két nemzet van egyesülve bennünk,
S mily két nemzet! a lengyel s magyar!
Van-e sors, amely hatalmasabb, mint
E két nemzet, ha egy célt akar?

Egy a célunk: a közös bilincset
Összetörni, melyet hordozánk,
S összetörjük, esküszünk piros mély
Sebeidre, megcsúfolt hazánk!

Küldd elénk, te koronás haramja,
Légiónként bérszolgáidat,
Hogy számodra innen a pokolba
Holttestökbül építsünk hidat.

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszúálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

11. **Ha én rózsa volnék c. dal részlet - énekesek** (*2 versszaka*)
Közben 4 fehérbe öltözött lány mozog, lassú lépegető tánc. A végén a tenyerükbe lévő nemzeti színű szalagot kibontva mennek ki.

12. **Kilép előre**
Örülj hazám! Pest a szabadság szép menyasszonya, szégyent nem hord magán többé soha! Ragyogva áll legdrágább ékivel, szabadságnak tündöklő gyöngyivel. Mienk az ős hegy és a kék folyam, örömkönnytől mely gyorsabban rohan, örömben reszket a hon – van szíve - És élet a szív nélkül lehet –e? Szabad vagy szív, a rablánc elszakadt, szabad nemzet nem hordhat láncokat.

13. **Süvegemen nemzeti szín rózsa.... c. dalra** - táncosok lépdelnek néptáncos ruhában 2 versszakig.
(*Bent maradnak a színpadon a szavaló eléjük lép*)

14. **Petőfi Sándor: 15-dik március, 1848**
Magyar történet múzsája,
Vésőd soká nyugodott,
Vedd föl azt s örök tábládra
Vésd föl ezt a nagy napot!

Nagyapáink és apáink,
Míg egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Magyar történet múzsája,
Vésd ezeket kövedre,
Az utóvilág tudtára
Ottan álljon örökre.

15. **Szózat - magnóról.**

3. MŰSOR

1. versmondó
Pósa Lajos
A MÁRCIUSI IFJÚSÁG

Áldott legyen emléke a
Márciusi ifjúságnak!
Kibontották összegöngyölt
Zászlaját az igazságnak.
Minden szavuk égzengés volt,
Végig dörgölt hazánk felett....
Koporsói mély álmából
Fölkeltette a nemzetet.

Áldott legyen emléke a
Márciusi ifjúságnak!
Virág termett a nyomukban,
Mint a meleg napsugárnak.
Fönn lengették a lobogót,
Egy csöpp vér se hullott rája...
És kihajtott egy nap alatt
A szabadság rózsafája.

Áldott legyen emléke a
Márciusi ifjúságnak!
Az érzések, gondolatok,
Mint a sasok, szállva szálltak.
Föl az égbe, le a földre,
Eget-földet csókolgatták....
És leverték egy kis dallal
A sajtónak vas lakatját.

Áldott legyen emléke a
Márciusi ifjúságnak!
Madárdalos, friss tavaszt fútt
Ormaira Ős Budának.
Fölpattant a börtönajtó,
Hullott a lánc összetörve...
Dicső nevük' haló poruk'
Dal övezze, virág födje!

2. versmondó
Juhász Gyula:
MÁRCIUS IDUSÁRA

Vannak napok, melyek nem szállnak el,
De az idők végéig megmaradnak,
Mint csillagok ragyognak boldogan,
S fényt szórnak minden születő tavasznak.
Valamikor szép tüzes napok voltak,
Most enyhe és derűs fénnyel ragyognak.
Ilyen nap volt az, melynek fordulója
Ibolyáit ma a szívünkbe szórja.

3. versmondó
Nemzetek, országok kik rút kelepcében
nyögtök a rabságnak kínos kötelében,
s gyászos koporsóba döntő vasigátok
nyakatokról eddig le nem rázhatátok,
Ti is, kiknek vérét a természet kéri,
hív jobbágyitoknak felszentelt hóhéri,
jertek, s hogy sorsotok előre nézzétek,
vigyázó szemetek Párizsra vessétek!
(Batsányi János:
A FRANCIAORSZÁGI VÁLTOZÁSOKRA)

4. versmondó
Vidulj gyászos elme, megújul a világ,
s előbb mint e század, végső pontjára hág.

5. versmondó
Forr a világ bús tengere, óh magyar.

6. versmondó
Nem sokaság, hanem lélek, s szabad nép
tesz csuda dolgokat.

7. versmondó: Ó honfi, őrizd e tüzet, s ne félj, ha vész borul. E szikra fényt ad, hevet, s ég olthatatlanul.

8. versmondó: Mi dolgunk a világon? Küzdeni erőnk szerint a legnemesbekért.

9. versmondó: Jót s jól, ebben áll a nagy titok.

10. versmondó:

Négy szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe, s fiaidnak hagyd örökül, ha kihunysz: A haza minden előtt.

11. versmondó:

Kelj föl rab-ágyad kőpárnáiról,
Beteg, megzsibbadt gondolat!
Kiálts föl érzés mely nyögél
Elfojtott, vérző szív alatt

Óh jöjjetek ki, láncra vert rabok,
Lássátok a boldog, dicső napot,
S a honra, mely soká tűrt veletek,
Derűt, vigaszt és áldást hozzatok.

Vörösmarty M.: Szabad sajtó

Gyermekcsoport:

Dicsőséges nagyurak, hát
Hogy vagytok?
Viszket-e úgy egy kicsit a
Nyakatok?
Új divatú nyakravaló
Készül most
Számotokra .... nem cifra, de
Jó szoros.

Ezer évig híztak rajtunk
Az urak
Most rajtok a mi kutyáink
Hízzanak!
Vasvillára velök aztán
Szemétre,
Ott egyék a kutyák őket
Ebédre!

Petőfi Sándor: Dicsőséges nagyurak...
(részlet)

Énekes, énekkar, zenekar, tánckar

Tolcsvai László - Petőfi Sándor: Nemzeti dal

Versmondók

Mit kíván a magyar nemzet?
Legyen béke, szabadság és egyetértés!
1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura eltörlését!
2. Felelős minisztériumot Buda-Pesten!
3. Évenkénti országgyűlést Pesten!
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben!
5. Nemzeti őrsereg!
6. Közös teherviselés, képviselet egyenlőség alapján!
7. Úrbéri viszonyok megszüntetése!
8. Esküdtszék!
9. Nemzeti Bank!
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk!
11. A politikai státusfoglyok szabadon bocsátassanak!
12. Unió, vagyis Erdélynek Magyarországgali egyesítése!
Egyenlőség, szabadság, testvériség!

1. tanuló

Tisztelt Miniszter Urak!

A nép nevében jelentem meg Önök üdvözletére. Nem kaszt, nem párt, nem felekezet bízott meg a feladattal, hanem a nép. E néptömeg szívből fakadó szóval kiáltja: éljen az első magyar felelős minisztérium!
E nép most kezeitekbe teszi e forradalmi hatalmát, s felelősségetekre bízza e nemzet sorsát. Ti egy újjászületett, egy hatalmas nemzet előtt fogtok számolni eljárásaitokról. S azért a haza szent ügyét figyelmetekbe ajánljuk.

2. tanuló

Uraim! Midőn e szószékre lépek, hogy Önöket felhívjam, mentsék meg a veszélyben lévő hazát, a percnek irtózatos ünnepélyessége szorongatja keblemet. Így áll e percben a nemzet Önök kezében. Az Isten kezökbe adta a mai határozattal a nemzet életét, de kezökbe adta a nemzet halálát is. Önök határozni fognak .... Neked maradnod kell, Ó hazám! s a nemzetnek erőt kell teremnie. Azért minden téves magyarázatok kikerülése végett, egyenesen és ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy azt kérem, adja meg a képviselőház a 200 ezer főnyi katonát s az erre szükséges pénzerőnek előteremtését.

Ezt akartam kérni, de Önök felállottak, s én leborulok a nemzet nagysága előtt, s csak azt mondom: annyi energiát a kivitelben, mint amennyi hazafiússágot tapasztaltam a megajánlásban. Magyarországot a poklok kapui sem fogják megdönteni!

3. tanuló

Mi, a magyar álladalmat törvényesen képviselő nemzetgyűlés (.....) a Habsburg házat Isten és világ előtt trónvesztettnek nyilatkoztatjuk.

4. versmondó

A földön is harag,
Az égen is harag!
Kifolyt piros vér és
Piros napsugarak!
A lemenő nap oly
Vad bíborban ragyog!
Előre , katonák,
Előre, magyarok!

Komoly felhők közül
Bámul reánk a nap,
Rettentő szuronyok
Füstben csillámlanak.
A sűrű lomha füst
Sötétben gomolyog,
Előre, katonák,
Előre, magyarok!
Petőfi Sándor: Csatában (részlet)

5. versmondó

Bizony mondom, hogy győz most a magyar,
Habár ég s föld ellenkezőt akar!
Petőfi Sándor: Bizony mondom.... (részlet)

6. versmondó

Mi ne győznénk? hisz Bem a vezérünk,
A szabadság régi bajnoka!
Bosszúálló fénnyel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga.

7. versmondó

Föl, hazámnak valamennyi
Lakója,
Ideje, hogy tartozását
Minden ember lerója,
Ki a házból, ki a síkra,
Emberek,
Most az egész Magyarország
Legyen egy nagy hadsereg!

Minden, ami szent előttünk,
Kockán van,
Ha a világ támad is meg,
Győznünk kell e csatában,
Ha milljomnak el kell veszni,
Vesszen el!
Ki fogna most fukarkodni
Életével, vérével?

8. versmondó

Szörnyű idő, szörnyű idő!
S a szörnyűség mind egyre nő.
Talán az ég megesküvék,
Hogy a magyar kiírtja.
Minden tagunkból vérezünk,
Hogy is ne? Villog ellenünk
A fél világnak kardja.

9. versmondó

Tekints reánk, tekints, szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

Vagy kell-e még több, hogy áldásod
Ne érdemtelen szálljon ránk?
E hűtlen korban mi utolsó
Egyetlen híveid valánk!

10. versmondó

Nem katona volt, sovány,
gyönge csontozású ismeretlen,
a pokoli hűségben
lándzsás lovasok vágtatva,
ijesztő gyorsasággal közeledtek
.... egyedül futott, alacsony,
vézna termetű férfi volt
.... futott jó harminc perce már,
az út előtte elhagyatott,
nem tudta hogy mögötte lovasok,
de érezte, nincs sok ereje már.
fegyvertelen volt s az arca
fakó, nyirkos, hamuszürke
fuldokolva és kimerülve
fölért a kaptatóra és meghallotta a lódobogást
az utolsó néhány percben
letért az útról
..... hat óra múlt s a kútnál beérték
lándzsával átdöfték mellkasát
huszonöt, huszonhat éves lehetett
az állán kis hegyes szakáll
a minap mintha láttam volna,
pedig előttem végzett vele a halál.

11. tanuló

Őseink voltak a forradalmak, hagyományunk a szabadság, a népfelség, a haladás, az emberi jogok. Tisztességgel, hűséggel őrizni, gyarapítani őket - ez volt örökségünk, így hagyta ránk, akit a nagy forradalom szült, s a nagy forradalom temetett el -- az ezermester, a gondolkodó a jövőt tervező - alapozó: lesajnált, kicsúfolt, megrágalmazott, leköpködött apánk,
a tizenkilencedik század.

12. tanuló

A forradalom vagyunk és Európa vagyunk.
Ezért a forradalomért, ezért az Európáért, ezért a világért - ezért voltunk, ezért vagyunk, s ezért leszünk, ha leszünk túl az öregség küszöbén is, hiszünk a múltak után is, az új veszedelmek közt is az emberi jóakaratban, okosabban és szelídebben és fanyarabbul, mint egykor hittük.

4. MŰSOR

1. versmondó

Hunyt szemmel bérceken futunk
s mindig csodára vágy szívünk:
a legjobb, amit nem tudunk
a legszebb, amit nem hiszünk.

Az álmok síkos gyöngyeit
szorítsd, ki unod a valót: hímezz belőlük
fázó lelkedre gyöngyös takarót.

2. versmondó

Jó volna már munkálkodni,
arra vár a kert, mező-
Szép reményhez, szorgalomhoz
kell a fény, a jó idő.

Pacsirtának kék magasság,
vetőmagnak tiszta föld-
jöjj el tavasz, földről, égről
már a telet eltöröld!

Ó, fények, fények, rügy- s virágfakasztók,
gyümölcsöt, hozni kétszer is mulasztók
áradjatok, hisz újra március van!

3. versmondó

Juhász Gyula: Március idusára (vers – melléklet)

Szállj fel, szabad madár (Szörényi - Bródy)
(Alatta mozgás)

Eső (magnóról)

Narrátor: Szakadt az eső, amint az utcára léptünk, s ez egész késő estig tartott, de a lelkesedés olyan, mint a görögtűz; a víz nem olthatja el.

Petőfi

Az orvosi egyetem udvarán Jókai fölolvasta a proklamációt, s én elmondtam a Nemzeti dalt.

Narrátor:

Innen a mérnökökhöz és a jogászokhoz vonult a számban és lelkesedésben egyaránt percenként növekvő sereg.
A jogászok rohantak ki az utcára, hogy velünk egyesüljenek.

Menjünk a cenzorhoz és vele írassuk alá a proklamációt és a Nemzeti dalt!

Közösen A cenzorhoz, a cenzorhoz!
A cenzorhoz nem megyünk, nem ismerünk többé semmi cenzort!
El egyenesen a nyomdába!

Narrátor:
Landerer nyomdája volt legközelebb hozzánk, oda mentünk.
A szakadó eső dacára mintegy 10 ezer ember gyűlt a múzeum elé, onnan a városházára mentünk!
A tanácsterem megnyílt, és megtelt a néppel. Először rövid tanácskozás után a polgárság nevében aláírta a polgármester a tizenkét pontot, s az alant álló sokaságnak az ablakból lemutatta.

Közösen Vivát! Vivát! Budára! Budára!
A helytartótanácshoz!
Nyitassuk meg Stancsics börtönét! Budára!
A nagyméltóságú helytartótanács sápadt vala, és reszketni méltóztatott, s ötpercnyi tanácskozás után mindenbe beleegyezett.
Stancsics börtönajtaja megnyílt! A rab írót diadallal hozta át a töméntelen sokaság Pestre.

Narrátor:
Ez volt március 15-e. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre nevezetessé teszik a magyar történelemben.
Nemzeti dal (*zene magnóról, alatta mozgás*)

Narrátor:
Mit kíván a magyar nemzet?
Legyen béke, szabadság és egyetértés!

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, censura eltörlését!
2. Felelős minisztériumot Buda – Pesten!
3. Évenkénti országgyűlést Pesten!
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben!
5. Nemzeti őrsereg felállíttassék!
6. Közös teherviselés, képviselet egyenlőség alapján!
7. Úrbéri viszonyok megszüntetése!
8. Esküdtszéket!
9. Nemzeti Bankot!
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk!
11. A politikai statusfoglyok szabadon bocsátassanak!
12. UNIO, vagyis Erdélynek Magyarországgali egyesítését!

Közösen: Egyenlőség! Szabadság! Testvériség!

Dobpergés

Szavalat:

Szabad a magyar nép, szabad valahára,
Kinek láncot vertek kezére, lábára
S görbedt derekával a rabigát vonta,
Mintha csak állat és nem ember volna.

Szabad a magyar nép, fejét föltarthatja,
Kénye-kedve szerint kezeit mozgatja,
S mely előbb mint bilincs őtet szorította,
A vasat mint kardot ő szorítja mostan.

Zene (Kossuth Lajos azt üzente)

2-3 tanuló **Petőfi:** **Csatában** (*vers*)
(*alatta mozgás, ágyú, puskaropogás*)

4. tanuló **Gyulai Pál: Hadnagy uram...**

„Hadnagy uram, hadnagy uram!"
„Mi bajod van, édes fiam?"
„Piros vér foly a mentére!"
„ Ne bánd, csak az orrom vére!"

„Hadnagy uram, hadnagy uram!"
„El ne essék itt az útban!"
„Belebotlám egy nagy kőbe.
Szegezz szuronyt, s csak előre!"

Megy a honvéd, áll a hadnagy,
Mély sebében összeroskad.
„Hadnagy uram, hadnagy uram!"
„Csak előre, édes fiam!"

Gyászba öltözött csillagom..... (Bródy János)
(*alatta mozgás*)

5-6. tanuló ***Babits:*** **Petőfi koszorúi** (*vers – melléklet*)

7-8. tanuló ***Ady:*** **A tűz márciusa** (*vers – melléklet*)
Zene

tanuló ***Dutka Ákos:*** **Március 15 (vers)**

Zene

2. tanuló **Petőfi Sándor: AZ ÉV VÉGÉN**

Indulsz, pályavégezett év,
Menj... de várj, ne menj magad,
Sötét van a másvilágba,
Jó lesz egy kis égő lámpa:
Vidd magaddal dalomat.

Megpendítem, régi lantom,
Megpendítem húrjaid;
Már régóta te vagy nálam,
Sokat szóltál... megpróbálom,
Tudnál-e még valamit?

Ha valaha szépen szóltál,
Most legyen szép éneked;
Légy méltó neved híréhez,
Tedd még ünnepibbekké ez
Ünnepélyes perceket.

És ki tudja? tán utósó,
Legutolsó lesz e dal;
Tán ha téged most leteszlek,
többé majd föl sem vehetlek,
Hangod, életed kihal.

A hadistenhez szegődtem,
annak népéhez megyek;
Esztendőre hallgat a dal,
Vagy ha írok, véres karddal
Írok költeményeket.

Zengj tehát, zengj, édes lantom,
Zengd ki, ami benned van,
Szólj vadul, és szólj szelíden,
Ragyogóan és sötéten,
Szomorúan és vígan.

Légy vihar, mely haragában
Ősi tölgyeket szakít,
Légy szellő, mely mosolyogva
Csendes álomba ringatja
A mezők fűszálait.

Narrátor:

Légy tükör, melyből reám néz
Egész, egész életem,
Melynek legszebb két virága
A mulandó ifjúság s a
Múlhatatlan szerelem.

Adj ki minden hangot, lantom,
ami benned még maradt....
A nap is, midőn lemégyen,
Pazarolva földön égen
Szétszór minden sugarat.

1. szavaló

S szólj erősen, lantom, hogyha
Már utósó e dalod;
Hirtelen ne haljon ő meg!
Zengjék vissza az időnek
Bércei, a századok.

Debrecen, 1848. december

1. tanuló

2. tanuló

3. tanuló

4. tanuló

5. Műsor

Narrátor: A magyar történelem legemlékezetesebb forradalmát ünnepeljük ilyenkor 1848 március 15-én. Ezt a márciust az 1848-as kortársak feljegyzéseiből, cikkeiből, verseiből elevenítjük meg. Azoknak a szavaival támasztjuk fel az eseményeket, akik átélték és történelmi mértékkel mérni is tudták, hogy mi történik Magyarországon, s hogyan függ ez össze az európai forradalmakkal. Szemtanúik megbízhatóak, értesüléseik egészen frissek, a forradalom résztvevői voltak. Újságcikket idézünk és a forradalom napjaiban írott versekkel tisztelgünk a magyar nemzet múlt századbeli forradalmárai előtt.

Zene ... lassú....

1. szavaló

Petőfi Sándor: 1848.
Ezernyolcszáznegyvennyolc, te csillag,
Te népek hajnalcsillaga!
Megvirradt, fölébredett a Föld, fut
A hajnaltól a nagy éjszaka.
Piros arccal
Jött e hajnal.
Piros arca vad sugára
Komor fényt vet a világra.
E pirulás: vér, harag és szégyen
A fölébredt nemzetek szemében.

1. tanuló 1848 kora tavaszán fölbolydult Európa.
Olaszországban kitört a forradalom, a nép elfoglalta a városházát.
Február 24.. Franciaországban kikiáltották a francia köztársaságot. Bécsben a nép megdöntötte Metternich uralmát.

2. tanuló A szomszéd országokban bekövetkezett az, amitől a magyar nemesség legtöbbjei évtizedek óta rettegtek.

3. tanuló Petőfi így ír naplójában: A forradalom Olaszországban tört ki. Egyszerre lángolt végig Európán.

4. tanuló A forradalom átterjedt Németországba és egyre távolabb harapózott.

Feltámadott a tenger (zene) — **Narrátor:**

2 versszak.

2. szavaló — **Petőfi Sándor: 1848 (részlet)**

Áll a tenger nagy elbámultában,
Áll a tenger és a föld mozog,
Emelkednek a száraz hullámok, — **5. szavaló**
Emelkednek a rémes torlaszok.
Reng a gálya …
Vitorlája — **5. tanuló**
Iszaposan összetépve
A kormányos szíve képe,
Aki eszét vesztve áll magában,
Beburkolva rongyos bíborában.

3. szavaló

Csatatér a nagyvilág. Ahány kéz,
annyi fegyver, annyi katona.
Mik ezek itt a lábaim alatt? … hah, — **6. szavaló**
Eltépett lánc, s eltört korona.
Tűzbe vele!
No de mégse,
Régiségek közé zárjuk,
De nevüket írjuk rájuk,
Különben majd a későn-szülöttek
Nem tudnák, hogy ezek mik lehettek.

Narrátor

A pesti forradalom kiinduló pontja a Pilvax kávéház volt. A márciusi ifjak vezetésével innen sereglettek az egyetemi hallgatók a délelőtti tüntetésre. Itt szavalta el először Petőfi a Nemzeti dalt, itt tartott beszédet a fiataloknak Jókai és Vasvári Pál. — **Jókai**

5. tanuló

„A görgeteg megindult" írja Vajda J. ellenállhatatlanul sodorva magával a lakosságot és Landerer nyomdájához, mintegy 5 000 ember vonult.

6. tanuló

4. szavaló — **Vörösmarty Mihály: Szabad sajtó** (vers – melléklet)

Narrátor:

Landerer nem volt szakértője a forradalmak történetének, de azt biztosan tudta, hogy 5 000 ember kívánságának nem jó ellentmondani. Kinyomtatták a Nemzeti dalt és a 12 pontot. A Nemzeti dalt a nép kívánságára Petőfi szavalta el ismét, melynek refrénjét a tömeg nagy robajjal vele együtt zengte.

5. szavaló

Petőfi: Nemzeti dal

5. tanuló

A múzeum elől a nép a városházára ment, ahol megnyílt előttük a tanácsterem, s a polgármester aláírta a 12 pontot. Eltörölték a cenzúrát, a nagyméltóságú helytartó minden követelésükbe beleegyezett, s a nép megnyitotta Táncsics börtönét. A börtön, amely egykor puskaporraktár volt történetünk legnagyobb robbanásának színhelyévé vált. Kitört a pesti forradalom!

6. szavaló

Óh, szabadság hadd nézzünk szemedbe.
Oly sokáig vártunk rád epedve.
Annyi éjen által, mint kísértet,
bolyongott lelkünk a világban érted.
Ó tekints ránk, fönséges szabadság,
Vess ránk egy éltető pillantást,
hogy erőnk mely fogy az örömláztól,
szaporodjék szemed sugarától.

Jókai

Részlet Jókai naplójából:
Egy hét telt el március 15-e óta, 1 hete az apró várakozásban. Mi lesz most? Elfogadja-e a parányi országgyűlés a 12 pontot, mentesíteni fogja-e a király az új alkotmányt? Amíg csak kard és puskapor kapható a városban azt mind felvásároltuk, magunk fegyverbe öltöztünk. Jó látni az utcán az egész férfisereget a kivont karddal, puskával, nemzeti színű toll a kalap mellett, nemzeti színű kokárda a melleken.

6. tanuló

A forradalmi vívmányok megsemmisítésére való törekvésben viszont nem volt hiány.
A Habsburg hatalom először a birodalom politikai támadását kezdte meg és Jellasich vezetésével katonai előkészületet tett a magyar kormányzat ellen.
A Batthyányi kormány kereste a megélhetés lehetőségét a Habsburg kormány ellen. Szükség van az önvédelemre, a forradalomellenes támadás kivédésére.

Kossuth Uraim! Midőn a szószékre lépek, hogy Önöket felhívjam, hogy mentsék meg a veszélyben lévő hazát, e percek irtózatos ünnepélyessége szorongatja keblemet. Így áll e percben a nemzet az önök kezében. A haza megmentésének kérdését semmi kérdéstől nem szabad függővé tenni. Ma mi vagyunk a nemzet miniszterei, holnap mások lehetnek. A minisztérium változhat, de neked maradnod kell, ó, hazám! Azért minden téves magyarázat elkerülése helyett, ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy adja meg a képviselőház a 200 ezer főnyi katonát és az ehhez szükséges pénzerő előteremtését.

Megadjuk.... (*mind*)
Önök felállottak, mint egy férfiú, s
én leborulok a nemzet nagysága előtt.

Narrátor A katonai erőviszonyok kedvezőtlenek voltak a magyarok számára. A bíztató győzelmek varázslója Bem apó volt. A nagy diadalok mellett fenyegető külső és belső veszélyek bontakoztak ki. 1849 július 31-én a cári csapat ellentámadásba lendült és széttépte a pókháló vékonyságú honvéd harcvonalat, megkezdődött a menekülés. Az 1848-as forradalmak utolsó lámpafényét is kioltották.

Következett a megtorlás....

Zene... (lassú gyászzene)

7. szavaló **Petőfi: Európa csendes, újra csendes ...** (*melléklet*)

Megsemmisítették a törekvéseket, a célokat, amelyeket annyira akartunk. Függetlenséget, szabadságot. Ezt akartuk? Ujjongott a reakció a forradalom leverése láttán.

1848-49. harca nem volt hiába. Hatalmas vívmány volt, összezúzta a reakciót. Dicső törekvés volt kivívni a függetlenséget a Habsburg birodalomtól.

Narrátor

V É G E !

6. műsor

(A bevonulási induló alatt a szereplők elfoglalják a helyüket. A narrátor előre lép.)

Zene: Himnusz

Narrátor Minden tavasszal új köntöst vesz magára a Föld. Mi minden tavasszal ünnepelünk. A tavasz irodalmunkban a kegyetlen hideg zsarnokságot, a telet legyőző jelkép. József Attila bimbózó ifjú zöld reménynek nevezi. Kassák Lajos szerint maga az újraéledt tűz, maga az ifjúság. Költőink szavai nagyon igazak. A tavasz valóban a kirobbanó energiák évszaka, maga a Forradalom: nem lehet megkötözni, hiába emelnek elé torlaszokat, jön feltartóztathatatlanul. Legyőzi a rideg múltat, elűzi a fagyos telet, virágba boritja a földet, ízes gyümölcsöket érlel.

..... esztendő telt el azóta, hogy 1848. március 15-én győzött a forradalom. Csodálatos tavasz volt. A szabadság levegője járta át egész Európát.

Az elnyomott népek és nemzetek egymás után álltak talpra, hogy kivívják függetlenségüket, jogaikat s hogy önállóan, szabadon élhessenek. Műsorunkkal ezekre a szép napokra emlékezünk.

Szavalókórus

Vannak napok, melyek nem szállnak el,
De idők végéig megmaradnak,
Mint csillagok ragyognak boldogan,
S fényt szórnak minden születő tavasznak.

1. tanuló Hol vannak már azok a hősök, akik részt vettek a hősi küzdelemben? Rég elporladtak ez időnek utolsó szemtanúi is, de az 1848-as forradalom és szabadságharc emléke nem halványul, örökké szívünkben él.

2. tanuló Mi is történt 1848-ban?

1. tanuló Lapozzunk vissza a történelem nagy könyvében ..... évvel ezelőttre!

3. tanuló Európában 1848 a forradalmak éve volt.

4. tanuló Forradalmi hullám söpört végig Európán.

5. tanuló A forradalom híre hazánkba is eljutott.

6. tanuló Petőfi éjszaka kidolgozta a pesti forradalom tervét.

3. tanuló Korán reggel maga mellé vette a Pilvax-kör ifjú vezérkarát Lelkesedéssel, s a sors iránti bizalommal siettek a Pilvaxba Jókai a kiáltványt olvasta fel:

7. tanuló Mit kíván a magyar nemzet?

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, cenzúra eltörlését!
2. Felelős minisztériumot Buda-Pesten!
3. Évenkénti országgyűlést Pesten!
4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintet ben!
5. Nemzeti őrsereg!
6. Közös teherviselés, képviselet egyenlőség alapján.
7. Úrbéri viszonyok megszüntetése.
8. Esküdtszék
9. Nemzeti Bank.
10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katc náinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tc lünk!
11. A politikai státusfoglyok szabadon bocsátassanak!
12. Unió, vagyis Erdélynek Magyarországgali egyesítése!

Narrátor Petőfi elszavalta a Nemzeti dalt.

3. tanuló Ezután 60-70 főnyi kis csapat a Landerer nyomdához indul Útközben csatlakozott hozzájuk az egyetemi ifjúság.

6. tanuló A nép nevében lefoglalták a sajtót. Délfelé elkészültek nyomtatványok, melyeket ezrenként osztottak szét a nép kö zött.

8. tanuló Addig a percig, míg a sajtó ontani kezdte a 12 pontot és Petőfi versét – az egyetemi ifjúság volt a forradalom csapata.

2. tanuló A márciusi fiatalok ezután gyűlést hirdettek délután 3 órára nemzeti Múzeum előtti térre.

1. tanuló Délután a szakadó eső ellenére mintegy tízezer ember gyü össze a Nemzeti Múzeum előtt, ahol Petőfi ismét elszavalta Nemzeti dalt.

8. tanuló szavalata Talpra, magyar, hí a haza! ...

4. tanuló A múzeum kertjéből az egyre növekvő emberáradat a váro háza elé hömpölygött. Már tizenöt-ezren voltak. Ez az e már elég hatalom volt a pesti városháza meghódoltatására.

6. tanuló A megijedt urak elfogadták, aláírták a 12 pontot. Még a vezető bizottságba is jelölte képviselőit. Csak mederben maradjon a népmozgalom.

3. tanuló Az elért sikerek erejének tudatára ébresztették a forradalmi tömeget.

2. tanuló A győzelemtől mámoros pestiek ezután vezényszó nélkül megindultak Budára, a Helytartótanácshoz.

7. tanuló Ez volt a forradalom következő logikus lépése.

2. tanuló „A nagyméltóságú Helytartótanács sápadt vala, és reszketni méltóztatott, és ötpercnyi tanácskozás után mindenbe beleegyezett. A katonaságnak kiadatott a tétlenség iránti rendelet, a cenzúra eltöröltetett, Táncsics börtönajtaja megnyílt."

1. tanuló A nép diadalmenetben hozta Pestre a jobbágyfelszabadítás apostolát, Táncsics Mihályt.

3. tanuló Petőfi másnap ezt a verset írta:

9. tanuló szavalata

Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!
Oly sokáig vártunk rád epedve,
Annyi éjen által, mint kísértet,
Bolygott lelkünk a világban érted.

Kerestünk égen-földön téged
egyetlenegy igaz istenséget,
Te vagy örök, a többi mind bálvány,
Mely leroskad egy ideig állván.

Te vagy a mi törvényes királyunk,
Trónusodnál ünnepelve állunk,
Körülötted miljom, s miljom fáklya,
Meggyúlt szíveink lobogó lángja.

Narrátor 17-én Kossuth és Batthyány már a pozsonyi Zöldfa fogadó erkélyéről hirdették meg az ezrével összesereglett nép előtt a magyar szabadság megszületését.
E percben teljesnek látszott a győzelem.

Befejezésül: **Kossuth dalokból dalcsokor**
Esik eső karikára
Kossuth Lajos azt üzente
Kossuth Lajos táborában

7. műsor

Szín:

A szereplők állnak egy sorban, ünnepi öltözet, mellükön kokárda, mögöttük a díszlet, múzeum oszlopai.

1. **Arany János: Rendületlenül** c. verse (*melléklet*)
2. **Csanádi Imre: Március ünnepére** (*melléklet*)
   Zene
3. **Petőfi naplójából részlet. Pest márc. 14. 1848.**
4. **Petőfi: Respublika** c. verse (*melléklet*)
5. A forradalom lángja becsapott Németországba. Egyre tovább harapódzott, végre Bécset is felgyújtotta. Bécset!!!
3. Az országgyűlés igen szépeket beszélt, de a beszéd bármilyen szép, csak beszéd, és nem tett. Pesten március 11-én az ellenzék közgyűlést tartott. E gyűlésen indítványoztatott, hogy a 12 pont petícióképpen fölnyújtassék a királynak.
7. Micsoda nyomorúság kérni, akarni, midőn az idő arra int, hogy követelni kell, nem papirossal lépni a trón elé, hanem karddal.
   Előre ország népe.... (gépi zene)
8. Azon tanácskoztunk, mit kell tenni, mert az határozottan állt előttünk, hogy tenni kell és mindjárt holnap, hátha holnapután már késő lesz! A forradalom legelső lépése, s egyszersmind legfőbb kötelessége szabaddá tenni a sajtót. Holnap ki kell vívnunk a sajtó szabadságát!!
9. **Vörösmarty Mihály: Szabad sajtó** c. verse (*melléklet*)
10. A márciusi ifjak másnap találkoztak Jókainál, ahol Petőfi előadta szándékát, a sajtó azonnali felszabadításáról. Proklamációt szerkesztettek, majd elindultak a Pilvax kávéházba mely már tele volt ifjakkal. Jókai felolvasta a proklamációt, Petőfi pedig itt először elszavalta a Nemzeti dalt. Mindkettő igen nagy tetszéssel fogadtatott.
11. A lelkesült ifjúság elindult, hogy megnyerje az ügynek az egyetemi diákságot. Először az orvosok, majd a jogászok csatlakoztak hozzájuk.
4. Menjünk a cenzorhoz és vele írassuk alá a proklamációt!!
1. A cenzorhoz nem megyünk, nem ismerünk többé semmi cenzort! Menjünk a nyomdába!
5. Landerer nyomdája volt a legközelebb, oda siettek, és a nép nevében lefoglaltak egy sajtógépet. Elkészültek a nyomtatványok és ezrével osztották szét a nép között.
10. Megjelent végre az első szabad sajtó, végre szabad sajtó!!
11. Felelős magyar minisztériumot kell létrehozni Pesten!!
12. Az országgyűlést össze kell hívni évente!!

13. Követeljük a törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben! Közös teherviselést! Az úrbéli terhek szűnjenek meg!
3. Nemzeti őrséget! A katonaság esküdjék meg a nemzeti alkotmányra, a külföldi katonákat vigyék el tőlünk!
10. Nemzeti bankot!
14. Esküdtszéket!
15. Uniót Erdéllyel!

Közösen: Egyenlőséget, szabadságot, testvériséget!

4. A szakadó első dacára több tízezer ember gyűlt össze a múzeum elé. Budára, Budára, a Helytartó-tanácshoz!! Nyitassuk meg Stancsics börtönét!! Ezek voltak a nép legtöbbet hallható szavai. Végre választmány neveztetett ki Budára menetül. A Helytartó tanács öt percnyi tanácskozás után mindenben engedett. A cenzúra eltöröltetett, Stancsics börtönajtaja megnyílt. A rab írót diadallal hozta a töménytelen sokaság Pestre. Ez volt március 15-e!!!
12. **A forradalmi szabad sajtó lapjairól** - vers. (*melléklet*)
15. **Kossuth beszédéből** részlet. (*melléklet*)
„Azt hiszem...."
Kossuth Toborzó .... zene, a szereplők egyenesen állnak.
11. Tompa Mihály: Előre – vers
8. A kormány körlevelet ad ki és ebben többek között ezt írja:
„Midőn most a hazát vész fenyegeti, tegyék a haza oltárára vagyonuknak valamely részét s adjanak a hon nevében, hogy mindenki szívesen, becsületesen teljesítse hazafiúi kötelességét.

(*Változik a szín. A gyerekek beöltöznek: 4-5 lány vállkendővel, Damjanich fekete hosszú köpenyben, vak ember, kucsma, suba, fokos a kezében.*)

Narr.: Egyik este a szelei templomtér zöld pázsitján tért megpihenni Damjanich a vörös sipkásaival. Ott fogadta a szeleieket, akik mindenfajta ügyes-bajos dolgaikkal járultak eleibe. (*Kiáll Damjanich és megszólítja a kilépő vállkendős asszonyt!*)

D. - Mi járatban van szülém?

A. - Én egyebet nem kívánok, minthogy közelről megnézhessem, hogy igaz-e, hogy a tábornokúr köpenyét a golyók rostává lyuggatták szét.

D. - Bíz igaz az lelkem, sáros is, poros is, nem sokat ér. Tán még egy koldusnak sem kéne. (*Leteszi a köpenyt a földre*)

A. - No asszonyok, emberek tegyünk róla, hogy sokat érjen ez a köpeny! Kinek milye van, adakozzon rája!

Kilépnek egymás után a vállkendős asszonyok és pénzt tesznek a köpenyre és mondják.

1. – a hazának adom
2. – a fegyverre
3. – katonára
4. – élelemre
5. – honvédeinkre, hogy szükséget ne szenvedjenek!

Egy fiú lép elő. – Damjanich uram, én engedélyt kérnék, hogy odaadhassam az apai örökségem az osztráknak.

D. Úgy aztán az osztráknak?

Fiú Annak hát!

D. Aztán micsoda kelmednek az apai öröksége?

Fiú Német Andrásnak hívnak, de én mától Magyar Andrásnak szeretném hivatni magamat.

D. (*kicsit elgondolkodva*) – Ezt a nevet én sem sajnálnám, legyen hát mától Magyar András a neved. (*a fiú visszalép*)

Narr. Vak koldus botorkál Damjanich elébe.

D. Csak nem akar beállni vörös sapkásnak?

Lány Bizonnyal meghallotta, hogy ezt a rossz köpenyt egy koldusnak ajánlotta fel kelmed, s azt jött elkérni.

K. Nem alamizsnáért koldulok, csak az fáj, hogy én semmit sem adhatok a hazának. De legalább a tábornok úrnak szeretnék adni valami emléket. Fogadja el a kutyámat, Guruj kutyát.

D. Jó ember, hát mit csinálna maga a kutyája nélkül, én meg hova tegyem a háborúban?

K. Ő a legnagyobb kincsem, jó szívvel adtam volna.

D. Vegye úgy, hogy elfogadtam, na menjen Isten hírével! (*Megfogja a vállát, az elindul, de visszafordul.*)

K. De a botomat csak elfogadhatja! Nagyon szépen ki van faragva a vége. (*Nyújtja a botját*)

D. Nem fogadhatom el jó öreg. Mire támaszkodna maga világtalan? Nekem van mire támaszkodnom, jó a kardom.

K. Pedig olyan szép a feje (*tapogatja*), érzem a kezemmel, olyan szép... Tábornok úr, a furulyámat csak elfogathatja. Valódi kőrisfa. Igaz a vége egy kicsit meg van hasadva, de ha jól összeszorítja az ember a kezével nagyon szépen szól.

Dobszó..... Damjanich elveszi és közben kiállt! – Lóra emberek!! (*szól a dob*)

D. Hát ezt elfogadom. (*beteszi a mellénye alá*)

K. Az ég megáldja, adjon isten szerencsét, a magyarok Istene!

Narr.: Adott is. A csatában az ellenség első golyója a tábornokot találta el. Az hátrazökkent, de pár perc múlva kiáltotta:

D. Nincs baj fiúk!! Csak megütött ez az ostoba golyó, de egyéb kárt nem csinálhatott, megakadt valamiben.

A csata után a tábortüzek világánál leheveredtek. Damjanich érzi, hogy valami töri az oldalát.
Ugyan mi lehet ez? (*kiveszi a furulyát*) Széttört a koldus furulyája, ebbe akadt meg a golyó, megmentette az életemet (*kimegy*)

Jön két lány, az egyik kezében tűzpiros, a másiknak fekete zászló.

Megmozdult az ország, lerázta magáról az évszázados bilincset.
A nemzetiségi törvény megkésett. Zúgolódik Horvátország.
Megalakult az első független magyar kormány.
Horvátország ellenünk fordult.
A honvédelmi bizottmány vette át az irányítást, Kossuth vezetésével.
Windisgratz hadserege megindította az ellentámadást.
Bem győzelmes csatákat vív Erdélyben. 1849. április 14-e Magyarország függetlenné vált. Megalakult a Szemere Kormány.
Az osztrákok segítségül hívják az orosz csapatokat. Hajnau bevonult Budára.
Újabb önkéntesek jelentkeztek a hon védelmére.
Az oroszok fölszólították Görgeit a fegyver letételére. (*hátramennek*)
Versmondó előre lép.
Ábrányi Emil: Magyar nyelv – vers.

HIMNUSZ